

6. Aoyama K. Perceived phonetic dissimilarity and L2 speech learning / Aoyama K., James E., Guion S., Akahane Y., Reiko Y., Tsuneo F., Journal of Phonetics, volume 32. – Springer-Verlag New York, Inc., 2004. – P. 233 – 250.
7. Johnson J.S. Critical period effects in second language learning: The influence of maturational state on the acquisition of English as a second language. Cognitive Psychology / Johnson J.S., Newport E.L., – USA, Cambridge, MA: Cambridge University Press, 2012. – P. 60 – 99.
8. Festman J. Cognitive control in Russian–German bilinguals / Festman J., Münte T.F., – Spain, Granada: University of Granada Press, 2012. – 89 p.

О. В. Данильченко,
студентка I курсу,

Державний економіко-технологічний університет транспорту

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧНОГО ТА АСОЦІАТИВНОГО ЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ «ВАЛЮТА»

Поняття картини світу належить до числа фундаментальних понять, які виражають специфіку людського буття, відносини його зі світом. Картина світу – цілісний його образ, який є результатом усієї діяльності людини [1].

Концептуальна та мовна картини світу є відображенням у взаємопов'язаних формах – формі пізнавальної діяльності й формі мови – об'єктивної дійсності [10, с. 37]. Межа між мовною та концептуальною картинами світу є нечіткою, вони перебувають у логічних відношеннях перетину або включення першої до другої залежно від визнання концептуально не співвідносних мовних категорій [12, с. 365-367]. Концептуальна картина світу, на відміну від мовної, постійно змінюється, відображуючи результати пізнавальної і соціальної діяльності, однак фрагменти мовної картини світу протягом довгого часу зберігають реліктові уявлення людей про світостворення [1].

У нашому дослідженні концептуальна картина становить індивідуалізовані уявлення про світ, що є у нашій свідомості; мовна картина світу представлена словниковими дефініціями.

Для виявлення особливостей у будові мовної та концептуальної картин світу нами були залучені відомості про структуру лексичного та асоціативного значень слова економічної сфери вживання ВАЛЮТА на основі проведення вільного асоціативного експерименту зі студентами Державного економіко-технологічного університету транспорту (м. Київ), носіями російської та української мов. Всі реакції на відповідний стимул дали змогу встановити структуру концептуальної картини світу. Мовна картина світу формується засобами лексичного значення відповідного стимулу.

Зіставлення лексичного значення із асоціативним кожного із аналізованих стимулів відбувалося за алгоритмом, який представлений в роботах Л. Кушмар [9]: І. Фіксація лексичного значення стимулу КАПІТАЛ із словників та енциклопедій (– грошова одиниця, що використовується як засіб розрахунку в торгових операціях [4]; – це грошова одиниця, що використовується для вимірювання величини вартості товару [11]; це грошова одиниця, що використовується як світові гроші [6]; – це не новий тип грошей, а лише особливий спосіб їх функ-

ціонування, зв'язаний з існуванням операцій міжнародного характеру [5]; – грошова одиниця країни, яка використовується в даній державі [7] – це грошова одиниця, що використовується для вимірювання величини вартості товару, що використовується в трьох значеннях: національна валюта – грошова одиниця даної країни (українська гривня, американський долар, російський рубль та ін.); іноземна валюта – це грошові знаки іноземних держав; міжнародна (регіональна) валюта – це спеціальні права запозичення та євро [11]; – це грошова одиниця, що використовується як світові гроші, тобто як міжнародна розрахункова одиниця, засіб обігу і платежу [2]; – гроші, що використовуються в міжнародних розрахунках, прийнято називати валютою [3]; – грошова одиниця країни і її тип (золота, срібна, паперова); грошові знаки іноземних держав, а також кредитні і платіжні документи, виражені в іноземних грошових одиницях (векселі, чеки і так далі) і використовувані в міжнародних розрахунках [9]; – грошова одиниця, прийнята за основу грошової системи певної країни (карбованець, крона, долар і т. ін.); тип грошової системи, що діє в даній країні; у вексельних операціях – сума, на яку видано вексель [13]).

II. Виділення головних компонентів у структурі лексеми за структурно-семантичним аналізом: *грошова одиниця, гроші*.

III. Встановлення ядерних реакцій на відповідний стимул, тому що ядро лексикону носія мови відображає актуальну для людини картину світу. До асоціативного поля стимулу ВАЛЮТА увійшли реакції: *американська**; *бабло* – 2; *багато*; *бакси*; *банкротство*; *банк* – 7; *банкнота* – 2; *грошова одиниця*; *Бельгія*; *бізнес*; *в мішках*; *валюта* – *гроші*; *велика*; *Великобританія*; *висока*; *відносини*; *вклад*; *гривна*; *гривні* – 8; *гривня* – 46; *гривня. євро*; *грн.*; *грошей* – 2; *гроші* – 47; *гроші інших країн* – 1; *гроші, банк*; *гроші, грошова одиниця*; *гроші, долари*; *грошова* – 3; *грошова одиниця* – 19; *грошова одиниця країни*; *грошова одиниця країни*; *долар* – 59; *долар \$*; *долар \$* – 2; *долар США*; *долар, євро, рубль*; *долар, євро, гривна*; *долари* – 38; *Дональд Дак*; *донор* – 12; *донори* – 2; *євро* – 1; *євро*; *Долар*; *економіка*; *є*; *євро* – 42; *євро* – 7; *євро, долар, грошова одиниця*; *євро, долари \$, €*; *євро, стерлінг європейський*; *єни*; *зайчики*; *зайчикі*; *закордон*; *запас*; *засіб розрахунку* – 1 *західна*; *зелена* – 1; *зелені*; *земля*; *зміна*; *змога*; *знак*; *знаки*; *знецінення*; *золото*; *іноземна* – 4; *іноземна (різна)*; *іноземна валюта*; *її мало* – 2; *капуста*; *кара*; *корпорація* – 1; *коштовність певного вкладу грошей*; *країни* – 1; *купить можна* – 3; *купівля*; *купюра* – 2; *купюри* – 2; *курс* – 4; *люблю*; *махінації*; *міра вимірювання*; *можливість щось придбати*; *наруж. капітал*; *насправді неважливо є конвертація*; *національна* – 3; *наша*; *не вірний курс*; *нестабільно*; *нині існує*; *номінали* – 2; *номінація купюри*; *обмін* – 13; *особливість*; *падає*; *падання*; *падіння*; *папір*; *переплата*; *підняття*; *підкорює*; *продаж*; *продажа* – 2; *радість, табло*; *рахунок* – 1; *ринок*; *ринок фінансів*; *різна буває*; *різне*; *різні гроші*; *ріст*; *розподіл грошей*; *рублі* – 2; *рубль*; *світ*; *скачки*; *стабільна*; *стабільність*; *суд*; *тема* – 4; *термінал*; *треба заробити*; *України*; *фунти* – 2; *фунти та євро*; *Хрещатик* – 1; *чашка* – 1; *чиста*; та багато інших. Загальна кількість реакцій в асоціативному полі – 891. Кількість ядерних реакцій – 284.

IV. Встановлення загальної кількості ядерних реакцій, що відповідають словниковому значенню – 257.

V. Статистична обробка матеріалу за формулою: $A / B = C$, де А – загальна кількість ядерних реакцій, В – кількість ядерних реакцій, що відповідають словниковому значенню [9]. $284 : 257 = 1.1$.

VI. Визначення рівня наближеності лексичного й асоціативного значень за формулою: – якщо $C = 1$, то стимульна лексема відноситься до першого рівня наближеності; – якщо $C < 2$, то стимульна лексема відноситься до другого рівня наближеності; – якщо $C > 2$, то стимульна лексема відноситься до третього рівня наближеності [9]. Стимул ВАЛЮТА відносимо до першого рівня наближеності.

Отже, порівнюючи асоціативне значення слова економічної сфери використання із лексичним значенням лексеми ВАЛЮТА відзначимо, що розбіжностей між мовною та концептуальною картинами світу не виявлено.

* – У роботі збережено орфографію реципієнтів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анализ структуры отдельного фрагмента языковой картины мира. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://revolution.allbest.ru/languages/d00100332.html>.
2. Алексеев И. В. Гроші та кредит / Навч. пос. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до пос.: http://pidruchniki.ws/16330826/finansivalyutni_vidnosini_valyutni_sistemi.
3. Библиотека экономиста [Електронний ресурс]. – Режим доступу до бібл.: <http://library.if.ua/book/18/1473.html>.
4. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0>
5. Дипломні роботи он-лайн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до роб.: <http://www.5dp.com.ua/content/view/2876/>.
6. Електронна бібліотека. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до бібл.: <http://fingal.com.ua/content/view/1117/54/1/1/>.
7. Електронна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу до енцикл.: <http://enbv.narod.ru/text/Econom/encyclo/str/E-104.html>.
8. Електронний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу до словн.: <http://vseslova.com.ua/word/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%B0-15686u>.
9. Кушмар Л. В. Лексика економічної сфери в мовній картині світу українців / Автореф. дисерт. на здобуття к. ф. н. // Л. В. Кушмар. – ДЗ «Луганський нац. ун-т імені Тараса Шевченка», Луганськ, 2011. – 22 с.
10. Лисиченко Л. А. Структура мовної картини світу / Л. А. Лисиченко // Мовознавство, 2004. – № 5 – 6. – С. 36 – 41.
11. Наукова бібліотека «Буковина». [Електронний ресурс]. – Режим доступу до бібл.: <http://buklib.net/books/33862/>.
12. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
13. Словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу до словн.: <http://sum.in.ua/s/valjuta>.